

Stärk funktionsrätten – ge konventionen en tydlig ställning

Trots att Sverige redan 2009 anslöt sig till FN:s Funktionsrättskonvention och därmed till de folkrättsliga åtaganden som konventionen innebär, brister rättigheterna fortfarande på flera centrala områden. Personer med funktionsnedsättning upplever fortfarande diskriminering, bristande tillgänglighet och rättsosäkerhet i vardagen.

I praktiken innebär det exempelvis att personer med funktionsnedsättning ofta utesluts från arbetsmarknaden, har sämre tillgång till hälso- och sjukvård, saknar stöd i utbildningssystemet och har begränsade möjligheter till självbestämmande och full delaktighet i samhället. Det handlar om rättigheter som borde vara självklara, men som fortfarande inte garanteras i lag eller praxis. Faktum är att rättigheter gradvis försämras och att det är i strid med konventionen.

Sverige har upprepade gånger, senast våren 2024, fått kritik från FN:s övervakningskommitté för bristande implementering av konventionen. Kritiken överensstämmer med den som det samlade civilsamhället gav uttryck för i rapporten [Respekt för rättigheter](#) 2019 och i [vår alternativa rapport till FN](#) från januari 2024.

Sverige har tagit emot en mängd [rekommendationer från FN](#) om vad som krävs för att rättigheterna i konventionen ska efterlevas. Trots det saknas initiativ för att skapa grundläggande förutsättningar för ett fullt genomförande, bland annat har ingen samlad granskning ännu genomförts av hur svensk lagstiftning lever upp till konventionens krav.

Ett stort problem är att myndigheter, regioner, kommuner och domstolar inte regelmässigt arbetar utifrån Funktionsrättskonventionen. De utgår från svensk lag och tolkningar som i sin tur inte grundar sig på rättigheterna i konventionen.

Sverige kan inte bortse från funktionsrätt

För att säkerställa att Sverige lever upp till sina internationella åtaganden och för att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, krävs en oberoende och grundlig utredning av hur svensk lagstiftning och rättstillämpning brister i förhållande till Funktionsrättskonventionen. Utredningens måste också föreslå nödvändiga åtgärder som även säkerställer att ny lagstiftning utgår från Funktionsrättskonventionen.

Innan Barnkonventionen inkorporerades 2020 genomfördes flera utredningar av svensk lagstiftnings överensstämmelse med konventionen. Inkorporeringen av Barnkonventionen 2020¹ har fått betydelse för hur barnrätt uppmärksammas, lagar

¹ [Barnkonventionens ställning i Sverige](#) | [unicef.se](https://www.unicef.se)

och bestämmelser som rör barn tas på större allvar, oberoende barnombud har införts och perspektivet om barnets bästa finns nu per automatik med i konsekvensanalyser i utredningar och lagförslag.

Nu måste regeringen ta initiativet att Funktionsrättskonventionen utreds på motsvarande sätt som föregick införlivandet av Barnrättskonventionen i lag.

Varför behövs en utredning

- **Brister i rättssäkerheten**
Människor med funktionsnedsättning saknar ofta möjlighet att hävda sina rättigheter när de kränks. Konventionen ställer krav på rättsligt skydd och tillgång till effektiva rättsmedel, men i praktiken saknas detta i många fall.
- **Otillräcklig lagstiftning**
Flera av konventionens artiklar har inte fått genomslag i svensk lag. Bland annat saknas det en tydlig strategi för hur staten ska uppfylla kraven på tillgänglighet, delaktighet och icke-diskriminering.
- **Civilsamhällets röster ignoreras**
Organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning har länge efterlyst en översyn, men har inte fått gehör. FN har flera gånger uppmanat till en fördjupad dialog med civilsamhället i arbetet med konventionen, dels för att säkra aktiv involvering, dels för att ta tillvara den stora kunskapen och erfarenheten hos rörelsen.

Rekommendationer till regeringen

- **Tillsätt en statlig utredning** med uppdrag att analysera hur svensk lagstiftning och rättspraxis stämmer överens med Funktionsrättskonventionen. Utredningen ska ta ett helhetsgrepp, förses med nödvändiga resurser och relevant expertis.
- **Utredningens uppdrag** är att analysera luckor i lagen, föreslå lagändringar och åtgärder som även säkerställer att ny lagstiftning utgår från Funktionsrättskonventionen.
- **Säkerställ ett rättighetsperspektiv** i utredningen där konventionens grundprinciper om delaktighet, icke-diskriminering och jämlikhet är centrala.
- **Involvera civilsamhället**, särskilt funktionsrättsrörelsen, i alla delar av utredningen, inklusive formulerandet av direktiv.

/Arbetsgruppen för Konventionen som lag